

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.05.1988, sp. zn. 3 Cz 36/88, ECLI:CZ:NS:1988:3.CZ.36.1988.1

Číslo: 23/1992

Právní věta: Pouze tehdy, jestliže stavební úřad uložil svým rozhodnutím povinnost strpět provedení stavebních prací z pozemků nebo ze staveb jejich vlastníků (§ 135 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb.), rozhodne o výši náhrady škody způsobené na těchto nemovitostech stavební úřad (pokud se škůdce a poškozený o náhradě nedohodli).

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 31.05.1988

Spisová značka: 3 Cz 36/88

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Pravomoc soudu, Rozhodnutí jiných orgánů

Předpisy: 99/1963 Sb. § 7

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci se domáhali, aby žalovanému státu byla soudním rozhodnutím uložena povinnost zaplatit jim částku 10 790,40 Kčs jako náhradu škody, která jim byla na jejich pozemku způsobena v souvislosti s opravami městského opevnění v H. Uvedli, že pozemek pro tyto práce poskytl jako staveniště; ačkoliv práce prováděné z pozemku žalobců již nepokračují, odmítl žalovaný o případném mimosoudním vyřízení jejich nároku jednat.

Žalovaný v písemném vyjádření především namítal, že doposud neobdržel řádné vyčíslení škod. V zájmu smírného vyřízení již v říjnu 1982 proto sám navrhoval, že pozemek žalobců včetně jeho součástí a staveb na pozemku vykoupí za cenu stanovenou podle platných cenových předpisů; k tomuto způsobu řešení se však žalobci nevyjádřili.

Při soudním jednání žalobci změnili podaný návrh na zahájení řízení a požadovali, aby žalovanému bylo uloženo znovu zřídit terasu, část vedlejší stavby a v penězích jim na náhradě škody uhradit 10 715 Kčs. O této změně žalobního návrhu okresní soud v Klatovech nerozhodoval, usnesením řízení zastavil a vyslovil, že spis bude po právní moci usnesení o zastavení řízení postoupen bývalému Městskému národnímu výboru v H. Byl toho názoru, že příslušným pro rozhodování o náhradě škody je stavební úřad, neboť škoda vznikla v souvislosti s provedením nezbytných úprav ve smyslu ustanovení § 135 zákona č. 50/1976 Sb.

Ve včas podaném odvolání proti tomuto usnesení žalobci namítali, že s provedením stavebních prací souhlasili; proto není dána pravomoc stavebního úřadu rozhodovat o náhradě způsobené škody ve správním řízení.

Krajský soud v Plzni usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Uvedl, že prohlášení žalobce J. K. o umožnění vstupu na svůj pozemek není pro posouzení věci rozhodné, neboť předpokladem pro rozhodování o náhradě škody správním orgánem ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2 zákona č. 50/1976 Sb. není okolnost, zda byla vlastníkovu pozemku povinnost trpět stavební práce uložena, nebo zda vlastník s provedením prací ze svého pozemku souhlasil.

Nejvyšší soud České republiky rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor České republiky, tak, že usnesení soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Pravomoc soudů v občanském soudním řízení je upravena v ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. tak, že jim náleží rozhodovat věci, vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a družstevních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají jiné orgány.

Občanskoprávními vztahy jsou takové právní vztahy, upravené občanským právem, tedy především občanským zákoníkem, 1) který tyto vztahy definuje v ustanovení § 1. Charakteristickým rysem těchto vztahů je především to, že jejich subjekty mají rovné postavení (§ 2 odst. 2 o. z.). Rovné postavení spočívá v tom, že jeden z účastníků takového vztahu nemůže svým jednostranným úkonem založit povinnost subjektu druhého, a dále v tom, že nemůže v rámci tohoto vztahu autoritativně vynucovat splnění povinnosti druhého účastníka. Naproti tomu je typickým znakem vztahů správních, že jeden z jeho účastníků má mocenské postavení vůči druhému (zejména stát nebo státní orgán proti občanovi).

Ustanovení § 135 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb. (stavebního zákona) opravňuje stavební úřad, aby uložil těm, kteří mají vlastnická práva k sousedním pozemkům nebo stavbám, aby trpěli provedení prací ze svých pozemků nebo staveb za předpokladu, že jde o naplnění některého z účelů uvedených taxativně v tomto ustanovení. Jestliže ten, v jehož prospěch bylo vlastníkům sousedních pozemků nebo staveb uloženo trpění provádění prací, způsobil svou činností škodu, o jejíž náhradě se s vlastníkem nedohodne, rozhodne o výši náhrady stavební úřad. Vyplývá to z toho, že rozhodnutím stavebního úřadu o povinnosti trpět nezbytné práce vzniká správní vztah; to se v daném případě projevuje tím, že stavební úřad je i přes nesouhlas vlastníka oprávněn o použití jeho pozemku či stavby rozhodnout a tím jej, byť jen dočasně, omezit ve výkonu vlastnických práv zákonem předvídaným způsobem.

Pouze ve shora uvedeném případě je pak k rozhodování o výši náhrady dána pravomoc stavebního úřadu; druhým takovým případem v okruhu působnosti stavebního zákona (zákonu č. 50/1976 Sb.) je rozhodování o výši náhrady škody, vzniklé v souvislosti s výkonem oprávnění vstupovat na cizí pozemky. I zde však jde o omezení vlastnických práv právy jiných subjektů přímo ze zákona, takže jde o možnost vykonávat oprávnění proti vůli vlastníka pozemku či stavby.

Jestliže však stavební úřad správním rozhodnutím neuložil povinnost podle ustanovení § 135 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb. a stavebník se s vlastníkem pozemku na způsobu a rozsahu provádění prací dohodl, nevznikl správní vztah mezi účastníky a o náhradě škody nenáleží rozhodovat stavebnímu úřadu. Je tomu tak proto, že při úvaze o povaze vztahu je nutno vycházet (jak již bylo uvedeno) především z rozboru vzájemného postavení jeho účastníků, které je v daném případě rovné.

V projednávané věci soudy obou stupňů nevyvodily potřebné závěry z obsahu správního spisu

bývalého Městského národního výboru v H., z něhož je zřejmé, že žalobce J. K. se na zpřístupnění svého pozemku za účelem nezbytné opravy městského opevnění se žalovaným dohodl. Nešlo tedy o případ, kdy by způsobil škodu ten, v jehož prospěch bylo trpění prováděných prací uloženo, a nebylo ani možné dovozovat nedostatek pravomoci soudu.

Soudy obou stupňů porušily v projednávané věci zákon v ustanovení § 7, § 103 a § 104 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 135 odst. 2 zákona č. 50/1976 Sb. a § 421 o. z. /2/ Proto bylo důvodné stížnosti pro porušení zákona vyhověno, usnesení soudů obou stupňů byla zrušena a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Poznámky pod čarou:

1) zákonem č. 40/1964 Sb. (ve znění se změnami a doplňky vyhlášeném pod č. 41/1992 Sb.)

2) ve znění před novelizací zákonem č. 509/1991 Sb.